

У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 1. ОКТОБРА 1872.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ДВА ПУТА МЕСЕЧНО НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 30, А НА СТРАНУ 40 НОВ. МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

МАКСИМ ЦРНОЈЕВИЋ.

Трагедија у 5 чинова, с певањем, написао др. Лаза Костић, за позорницу удешио А. Хацић, музика од А. Максимовића.

ОСОБЕ:

Дужде од Млетака . . . . . Зорић.
Ђорђе, син му . . . . . Ружић.
Анђелија, њени му . . . . . С. Максимовићка.
Филета, удовица дуждевог сина
  Марка . . . . . Ј. Маринковићка.
Иво Црнојевић . . . . . Маринковић.
Јевросима, жена му . . . . . Д. Ружићка.
Максим, син му . . . . . Телечки.
Милош Обренбоговић . . . . . Недељковић.

Јован, капетан, иванов синовац
Илија Ликовић
Милић Шереметовић
Ђура Кујунџић
Надан Бојимир
Радоје, Црногорац . . . . .
Прва образина . . . . .
Друга образина . . . . .
Виноноша . . . . .

ВОЈВОДЕ,
Лесковић.
Лутумерски.
Петровић.
Суботић.
Иличић.
Лесковић.
Лутумерски.
Хацић.

Црногорци, Млечићи, образине, сватови, слуге. — Збива се у Млекима и у Црној Гори.

(Овај је комад приказиван први пут у Новом Саду 30. јануара 1869.)

ПРВИ ЧИН.

ПРВА ПОЈАВА:

Анђелија и Филета седе за ћерђевом; Анђелија гледи кроз прозор како се рађа сунце, Филета је охрепнула леђа прозору.

Филета.

Да благо мојој заовици сад
Кад има где вести по небу!
Парастиос је заречен за сутра:
Извезен донде треба да је лик!
Приони де! Ти сањаш? — Шта ти је?

Анђелија (гледа небу).

То питај оног, што је наслик'о
На ћерђев онај грдан, висок, плав,
Зракожичан сунчана лика вез:
Ја не знам шта ми је!

Филета.

Покаж' ми рад!

(Прихвати од Анђелије ћерђев.)

Шта видим? Калпак, перјаница, гуњ?
Црногорац, убица, — Максим? Он!

(Баци ћерђев на под.)

О скривако и несмисленицу!
Братовљев треба за парастос лик
Да блудна њени извеле у спомен,
А она мрчи прно страшило,
Убијцу му, крвника Максима!
Ох, срам ти, сестро, срам ти заово!
Ослепила, да Бог да, за ово!

Анђелија.

Зар Максима? Па све једно то!

Филета.

Све једно то? Покојни Марко мој,
Мој дични муж, твој на срамоту брат,
Све једно он и Максим несрћеник?
Све једно то? Ох, не би л' дао Бог!
У место Марка, он би трун'о бар,
А Марко био место њега жив!

Анђелија.

И опет је све једно, те једно:
У брату ми је Максим погин'о,
А у Максиму жив је још и брат!

Филета.

У теби, сестро, стид је погин'о,
А у срамоти жива си још ти!

Анђелија.

Не збори тако, немој за Бога,
Јер клетвом ћеш још јад учестати!
Та ти си била друга честита!
Ша сад, Филето, зар да мене сад
Код тебе неми оговори јад,
Кад ионајвише требам утхех?
Филето, ох, Филето, није то
Погубио ми драган брата мог,
Већ срца мог целина силнија
Одвалила је болом самртним
Половину од себе крваву!
Не куни тако, ја те преклињем!
Не збори то, ма ништ' не зборила!
Ил' певај, певај, тек не збори то!

Филета.

Да певам ја? Несрећо! Ево на! (Пружа јој гитар.)
Да имам грома ја бих певала,
Ал' певај ти, а ја ћу слушати!

Анђелија.

Ох, погледај, Филето, на море!
Где с белих груди скива маглин вео
Постидном дану нудећ' загрљај!
Је л' од синоћке да је тишије?
Опростило је ветру махнитом,
Опростило му немилостив мах,
Сахранило је бурне болове
У бездне своје мирне долове!
И море, видиш, опростити зна,
И море ладно, а где не бих ја?!

Филета.

Је л' песма то? Је л' то, Анђелијо?

Анђелија.

Еј, море, море, ти божаствено!
Дубока мисли створитељска ти!
Што ми се тако збиљски кланају
Седоглави ти силни валови?
Од Максима да л' носе поруке?
Ил' у развлачу сваком дубоком
Оседели им већа доносе
Све нова и нова ми питања,
Ил' сумње зар све нове и нове?
Неиспитана сило речита
Ако ме питаш, казаћу ти ја:

(Пева)

Еј, пусто море! Еј, пусти вали!
Поносни бељци, срчани ждralи!
Ви ми сву радост моју пренесте,
И опет за то уморни несте!
Који је од вас блажени ђога,
Што ј' одн'о морем драгана мога?
Ил' није један толико сретан?
Пена вас бела све подузела,
Сви сте га ваљда трком пренели,
За то сте бесни, коњици бели!
Ал' да вам спустим на плећа гојна
Тугу, кад драга изгуби војна,
Тај терет не би пренети прегли,
Сви би к'о јањци морем полегли,
Туга би моја у море пала,
Ал' био и мене собом одзвала.

ПОЈАВА ДРУГА.

Улази Радоје с десне стране.

Радоје.

Тако ти је то, кад се латиш Латина!
Погледај на поље, сама вода, погледај унутра, сам увода: никде цвета, никде поштена човека! Од како сам ван Црне Горе
не видех зелена листа, не видех ведра лица!
Још да није — а где цвећа! Баш од жеље
да га омиришем.
(Пређе к прозору на левој страни, па мирише цвеће.)

Анђелија.

Црногорац! — Да га ословимо, Филето,
може бити да познаје Максима.

Филета.

Биће какав слуга вашег прекоморског
просиоца.

Анђелија.

Мога просиоца? Знам! Гони ме отац;
ја му кажем, да се не могу окитити зеленим
венцем, док се надгробни камен марков
не окити зеленом маховином; ал' сад
чисто не бих марила, да ме и на силу удаџу:
та бар би ме одвели у земљу максимову!

Радоје.

Па баш ни један цвет не ће да замириш? — Бадава, ни биљка не ће да се
прими од погане руке! (Обазре се и опази дејвојке). Гле — гле! још два цвета. Она што
се моли, биће госпођа, а она, што је песмом разговара, биће слушкиња: лепша слушкиња,
него госпођа; а можда су и обадве слушкиње. Е па да видимо, како и то цвеће
мирише! — Добра ви срећа, девојке!

Филета.

Помоз' Бог, господине!

Радоје.

Да сам господин, ја не би с вами пристајао.

Анђелија.

Да ко ти је господин?

Радоје.

Мој је господин краљ Србије, бан поносне Босне, Херцег славне Херцеговине, господар Захумске и Зете —

Анђелија.

Доста, доста! Зета? Је л' то близу Црне Горе, је си л' и ти оданде?

Радоје.

Зета је она земља, из које зетови долазе Дужду Млетачкоме! Не бој се, теби не ће доћи, ако ниси дуждева ћени; него ја сам Црногорац, нисам ни ја далеко од дуждеве зетовине, још ако ти ниси далеко од његове ћери, моћи ћемо се сложити.

Анђелија.

Па кад си Црногорац, да не познајеш како год Максима Црнојевића?

Радоје.

Максима? — Гледај ти за кога она распитује! Познајем га, знаш ли, као брат брата што познаје.

Анђелија.

Па реци ми, добри јуначе, је си л' га видео скоро? Говори, драги мој, је л' био здрав и вес'о? Је л' спомињао Млетке? Је л' поручив'о што?

Радоје.

Поручио је дужденој ћери, да ће и он доћи са сватима, што дођу по њу.

Анђелија.

Максим? Максим ће доћи?

Филета (за себе.)

Шта! Усудиће се несрбеник?

Радоје.

И још нешто поручује, ал' то ћу само теби да кажем, ал' на само, да нас нико не чује. Ходи само, ходи! Не бој се, порука је, није поруга!

Анђелија.

Ох, доћи ће, тиме си рек'о све, Ал' о њем' збориш, момче, ево ме!

(Оде с Радојем.)

Филета.

Шта? Доћи ће? Ох, јесте, то је све Непрестан ванај моје молитве! Не тужи више, сенко маркова, Осветићу те, ох, осветићу, Осветиће те жена твоја да! Кад оно сестре твоје грешну слас јежордак Целив'о крвник, чуо си му глас, Из моје си га чуо одаје, Па мислиш, сад те љуба продаје, У мраку, мислиш, да га љубим ја, Па јуришну на свога такмаца; И издаде те жестина и мрак, Уби те крвник, мој животе драг! И живи још, још живи омрза, И освете већ над ми с' окрза О недомашан завичај му крт, О живот његов, и о твоју смрт! Ал' не жали се, жив је опет над, Не очајничи, покојниче млад! Осветићу те, крвник доћи ће, Што љубав не ће, мржња моћи ће!

(Изтрпе нож и претећи оде.)

Кад оде Филета, улази с леве стране **Анђелија** и **Радоје**; Радоје носи један лист у руци.

Анђелија.

Понеси то и с отим носи му Неисписане тежње моје бол! Ох, да сам нешто ја голубица, Да сама тај понесем бели лист, Попетила би, слетила би се С писамцем тим и с осећајем свим, Што у зачетку срце носи још, Принела би му све голубица С писамцем тим на исписан му лик У неодољив загрђаја виг.

Радоје (гласно.)

А би ли нашла свога сокола? И кад га нађе, би л' га познала?

Анђелија.

Би л' познала? Еј, слепи јадниче, Не познајеш познавања још ти! Би л' познала? Та познају и вал, Што с оне стране мора долази, На брету да л' је шетаћива срео, И да л' је Максим видио га мој, Ох, познају и траг, што остави На воденом огледалу му лик!

Радоје (за себе.)

Сирота девојка! Како би она познала траг лица максимова!

Младожења ће налик бити на њу,
Која јајета што два голубија,
Голубије која жеље твоје две,
Која два зачетка, тако наличе!

(За себе.)

Або ни сада не разуме, да је Максим
младожења, а младожења Максим, онда ћу
и ја оставити у зачетку своје обавештајне
мисли, а Дужде нека им после буде бабица!

Анђелија.

На њега налик? Убио га бог!
Жесточије још мрзићу га с тог!
Усудио се један невредник
На подлу душу такав узет лиг! —
Ал' манимо се твог младожења,
Приповедај ми о Максиму што!
(Узима га испод руке.)
Приповедај, приповедај ма што,
Приповетка је свака о њем' реч!

Радоје.

Да знаш измамит', којо што рећи знаш!
(За себе полазеши.)

Ал' добро је, бар ће бити боља родиља
неко што је бабица! (Оду.)

ПОЈАВА ТРЕЋА.

Дворана у дуждевом двору. Улази Иво Црнојевић
Дужде и Ђорђе.

Дужде (рукујући се с Иваном.)

У души ми је мило, пријане,
Кад помислим, да рода задобих,
Што влада над тим дичним народом,
Над народом, а над јунацима!
Чувени сте по свету нашему
Са вере ваше и јунаштва вам,
А уздам се у веру јуначку,
Да не ће вера рода издати
У незгоди, у нужди јуначко!

Иво.

Нек вера место мене говори,
А пријатељству нема погодбе!

Дужде.

У души ми је мило, рекох ти,
Што твога сина тако усрећих,
Јер таст је њему дуждев силни мач,
А пуница му пуна ризница.

Ђорђе.

Трећина блага анђелина је,
То њојзи даје љубав братинска.

Иво.

На благу хвала, пријатељу мој,
На благу и пријатељству вам!
Ја вами дајем вредну замену:
Јунаштво наше и господство нам;
Ал' благу вашем, сили вашоји,
И латинском вашем поносу,
И мом јунаштву, и господству мом,
Још вреднију вам дајем замену:
Та замена је син мој Максиме!
Видите л' тамо онај висок стуб,
На том је стубу од камена лав,
У њега очи до два алема,
Што светле ноћу морским бродима,
Кад из далека броде у Млетке;
Још сјајније су очи Максима,
Засенуле би очи алемске
Пред светлим сунцем лица његова.

Ђорђе.

Анђелија је лепа девојка!

Иво.

Анђелија је красна девојка,
Ал' кунем ви се Богом јединим,
И кунем ви се српским именом:
Довешћу собом свата хиљаду
Међ виђенима највиђенијих,
И међ њима ћу мога Максима:
У хиљади му нема лепшега!

(Наставиће се.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ТРЕЋИ ГЛАС ИЗ ВИНКОВАЦА. (Свршетак).

Цар Петар — Суботић — (комаду је
познат садржај и развитак) и опет се по-
казао по све на свом мјесту и обличјем и
говором и држањем, а духовито му пома-
гаху Лефор — Зорић, — маркиз Шатонеф
— Недељковић — и лорд Симплей — Лес-

ковић. — Градски начелник Фан-Бет — Ра-
шић — све нагна на трајан грохотан сми-
јех; добро те се није и сам за нама по-
вео, што му наравно не пристоји. Добар
бјеше Петар Флиман — Лукић —, добар
Браун — Пешић —, љупко бјеше заним-
љиво луче Л. Маринковићева — као начел-

никова нећака, а и холандски часније — *Хапић* — у свом реду.

Оба се комада одиграше веома похвално па и пјесме бјеху угодне и складне, а општинство се разиђе преугодно забављено спомињући опет на разлазу: што ли ћемо кад нам „они“ отиду.

У сријedu 26 јула приреди пјевачко наше друштво „Слога“ у слози с позоришном дружином, а уз заједничко судјеловање војничке музике наше бродске пуковније и позоришног свирачког збора „Бесједу“, какве овде нико није запамтио, а у корист српскога народног позоришта. Сваки би се град наше домовине њоме поди-
чити могао.

Довољно је, да саопћимо само занимљиви распоред: Део I. — 1. Увод у супејеву оперету „Бечки слободњак“, свира војничка музика бродске пуковније и позоришни свирачки збор. 2. „За дом“, од Ј. Зајца, пјева винковачко пјевачко друштво. 3. „Пресрећна пастирка“, пјева Љубица Зорићева, уз пратњу позор. свирачког збора. 4. „Ој, за гором“, пјева мјешовити збор позор. дружине. 5. „Велски барди“, декламује Л. Телечки. 6. „Попутница Зринскога“, пјева винковачко пјевачко друштво. — Део II. Увод у оперу „Виљем Тел“, свира пуковнијски и позоришни свирачки збор. За тијем: „Лијек од пуница“. — Део III. 1. „Цигански збор“ и арија из опере „Ил троваторе“. 2. „Народне пјесме“, пјева уз пратњу свирачког збора позоришног А. Телечкова. 3. „Ђудски живот“, од А Максимовића, пјева уз пратњу хармонијума мјешовити збор позор. дружине. 4. „Лаку ноћ“, од А. Милчинског, пјевају уз пратњу позор. свирачкога збора Л. Хацићева и Ј. Зорићева. 5. „Четворка“, пјева винк. пјев. друштво „Слога“. 6. „Смјеса“ из супејеве оперете „Ђаволи ђаци“, свирају удруженi свирачки зборови.

Оба увода, а особито уломак из „Троватора“ одсвираше изврсно, с тога част

и хвала господи музичким првацима, који се потрудише да сложе потпорне сile у онаки потпун склад. — Мјешовити зборови позоришне дружине пјеваху са топлим живим осјећањем и похвалном складношћу; тако исто младо друштво „Слога“ узоритим примјером показа, шта може слога да створи! „Зрињскога попутницу“ морадоше поновити а за сваким комадом надошло бјеше срдачно бурно признање. — Ј. Зорићева преугодно нас изненади појастим звонким гласом и хвале вриједном сигурношћу; узна- предује ли, то се у напријед радујемо њој и нама. — На жалост нашу нездравица препријећи А. Телечкову, те не чусмо народнијех пјесама, а бијасмо преради чути их, и то баш од ње, будне и свјесне срп- киње а врле пјевачице. — Декламација Л. Телечкога мораде нам угодити, јер у знанога овог бесједника има умне снаге, естетичне изображености, а звучна гласа и веома бистра изражая. — Најпослије нас задовољи „Лијек од пуница“ као ријетко која шаљива игра, а није ни шале, кад се утакмице истицаху онако врсне сile, као што су: *Маринковићка, К. Савићева, Зорић, Недељковић*, па и сам *Лукић*, пристајући ваљано уз њих. — До на крај бјеше распоред баш сјајно изведен, а комади се један за другим рећаху с веома похвалном тачношћу, брзо, по реду. У касно доба ноћи разиђоше се тек бројни полазници, пот- кријепив и себе и назоре своје о богатом овом ужитку што боље за обилатим столом. А свака се душа захвално сјећала позоришне дружине, свачија уста у једно сложише дику и хвалу достојној управи.

У петак 28 јула имадосмо три шаљиве игре: „Шољу теја“, пријевод Г. Гершића, „Муж у клопци“, написао Л. Стабло, пре- вео Е. Јосимовић, и изворну шаљиву игру К. Трифковића „Француско-пруски рат“. Играше се доста добро, појединце врло добро, али ћове врсте представе обично лакше и пролазе, јер им у неку руку и основа и заплет и размрсак не засиже у

танчине особита умља. У „шољи теја“ бјеше бароница — *Маринковићка* — баш врсна, очевидно знаде и умједе побудити љубавну сумњу у Виљдеља — Марковића — правим начином. Марковић се дотерује, али још му ваља чешће играти, док дође у оваким улогама до онога финог понашања, кретања и говора, која — право или криво не спада овамо — износе и у породичном животу онаки барони. А Камуфле — *Телечки* — не ће замјерити, ако му речемо по истини, да му не прија свака улога, премда је радио својски да јој одоли. — У опће буди речено, а то се односи не само на ова три комада, како нам је на врх душе жеља, да би нам глумци и глумице обиловали већом разнобом, већим богатством хода, крета, мига и гласа, јер — трајна једноликост не стче никад естетичне цијене, ма се и прегртала што којом помоћу. Јаки да будемо, покренути мишљу и вољом, па ћемо с временом изгладити много од онога што запиње, било с немара или природне оскудности.

„Муж у клопци“ на длаку нам потврђује ову живу жељу. Образина нас у обичном животу куд камо вода, а не можемо да се сјетимо ко је добро нам знана незнаница, јер погоди други глас и крет, па што се боље зна претварати у једном и другом, тим је занимљивије за нас слутиоце који нагађамо. — Ову слику из обичнога живота ваља да је могуће пресадити и на глумионицу, а да варка буде и остане варка, докле треба. Иначе бјеху на мјесту и Лујза — *К. Савићева* — и њезин Хектор — *Недељковић* — а Жан и Жоржета — *Раштић Л. Хаџићева* — много нам засладише ужитак врлом игром.

„Француско-пруски рат“ указа опћинству лијепу киту напредних сила нашега позоришта. Натјецаху се готово сви, који ће боље одиграти коју улогу: Петровић и Поповић — *Телечки* и *Зорић* — Ката и Једа — *Ј. Поповићева* и *Ј. Маринковићка*

— Марија и Милан — *К. Савићева* и *Недељковић*. Раздрагано оде опћинство.

У суботу 29. јула дођоше на ред „Разбојници“, свако зна чији, али не зна киме преведени; дакле да кажемо: на овај су се пријевод дала чак два књижевна друга: Ж. Шокорац и М. Вујић. По том већем мора да је бољи него ли онај латиницом штампани Спире Димитријевића. Па није то било, што но ријеч, до јучер, и данас још бива то исто, да једну ствар претачају у исти језик једни латиницом, други Ћирилицом. Е смо благословени! Ваљда претијече књижевних сила па преводиоци потријебили туђинску књигу по све: бар би то мислио, кад се ћа и приповијетке веће двоструко превађају. О tempora, o mores! Дакле „Разбојници“ бујно то духовно чедо распламане млађахне маште неумрлога Шилера, о којем се нагомила скоро мала књижевност пресуда и оцијена умних и неумних људи готово свих напредних народа европских. Рецимо по души: бијаше нас мало страх, како ли ће помучна представа чувене ове драме успјети, особито што је главних улога, ако и бјеху ове повјерене врсним глумцима. Па великом задовољством биљежимо, да је све испало добро, од чести веома добро. Суботић (Фрања) бијаше дубоко заронио у грдобни карактер свога јунака те му је пошло за руком предочити живом игром све страхотне махне његове. Често га је прекидала жестока повлада за вријеме игре и послије: заслужио је киту цвијећа, којом га је захвална публика обдарила. Лијепа ли дара у нашег Суботића, а помаже му и сходан изговор те нагласак. Хвала му! Недељковић (Карло) бијаше импозантан хајдучки поглавица, али с тога није занемарио ни остale важније задаће своје. Виђесмо га више пута у племениту заносу, права штета што хићаше каткад говором преко мјере те нам поокрви с те стране ужитак. Зорић (стари Мор) знаде се вјештачки наћи на свом мје-

сту и у згодним тренутцима занијети слушатељство, а Марковић (Херман) трашао се да остане вијеран својој улози. Катица Савићева (Амалија) у некојим приликама бијаше изврсна, те ако јој можда из првине не дотјешаše мара или гријева, а оно што даље то боље знаде и хтеде разгријати себе и нас и живим заносом, велеспремтном игром те оштрим изражајем лица: све свједоци жива осећаја досежне науке. Соколовић (Швајцер) и овога пута задовољи баш лијепо својој задаћи, а и Лесковић (Шпигелберг) радијаше према потреби говором и држањем. Рашић (калуђер) ријеши своју задаћу онако по своме, а похвално се држаху Телечкова (Козински) као и Лукић (Данило) вјештом игром. Нико не пожали што се нашао међу слушатељством, али ће млоги, иначе обични походник пожаљети што га није било, кад чује како је било.

У недељу 30. јула видјесмо „Ђурђа Бранковића“, повјесну драму у пет чинова од К. Оберника, преведену и за српску позорницу удешену Јованом Ђорђевићем.

Захвални смо преводиоцу што је прилагодио многи закрет мађарскога писца нашему природном осјећању, премда се рећи не може, да му је пошло доволјо за руком: та онда би морао био хватити се по све свога пера, јер је љута биједа бранковићеве куће прави бич за наси пламени кажипут, што нам ваља, што ли не ваља радити као народу, а да се домогнемо жељене будућности. Развој драме сведе нас на мисли, којима овде мјеста не може, јер не смије бити, ну свакако се тешко доимаше крута коб оне породице сваке домољубне душе. Повјест, та повјест је дојиља и одгојиља мудра разборита живота, то јест, имала би то бити — у нас као и другдје, али канимо се горчине, она сама ништа не помаже,

Деспот Ђурађ (Телечки) прикупио бјеше снагу, да потресе гром и пако његова живота и нас слушатеље, а то му поће за

руком. Поједине призоре предочи силном самосвјешћу те видјесмо како се Србину глумцу пара срце не могућу одољевати вишег крутој судби свога јунака; да му још свагдје дотјече глас, како је дотекло воље и вјештине, свлада нас по све. А кћер му Марију (К. Савићеву) на наше очи закапаше бурно таласје немиле коби у дубину страшна живота: жалисмо немилијој удес, бијаше нас Мара дубоко ганула, а за то ти част добра Катице! Гргур и Стеван (Недељковић и Л. Хацићева) врсни бијаху синови деспотови и Гргур се уздиже високо до свога узора игром пуна вреда осјећаја, а говором што могаше бољим, разговјетним. И Секула Јанко (Зорић) и Владислав (Лесковић) својој се задаћи својски одужише, а не заостаде ни Лазар (Соколовић). Јевросима (Јеџа Поповићева) потпуно бијаше схватила, научила и проучила своју задаћу, а да је умједе приказати, знамо добро од првога дана. Мурат (Суботић) бијаше се већма примакао турскоме цару, него ли љубавнику, премда му је иначе игра врсна била. Челебију (Марковића) није допала тешка ствар, а остале још мање, те не бемо тање изводити суда. Све у свјем успјела је представа ако и не бисмо могли рећи да је целовито изведена онако зглобито и сугласно, како би могла поднијети оштрац танког критичког ножа. Ну тому нијесу толико криви они, што играху, колико они, што не играху, јер — их не имамо!

Зачињаше ужитак свирка позоришног збора а није ни чудо, кад му је Миличински главар.

Овде се, да како, није освртати на органичне махне поједињих глумаца, особито на оне, којима лијека није ни учењем, ни мишљењем, и. пр. од природе недостатна јакост гласа, али где гласа имаде, ну укочена, или титрајућа све на истој скали, онђе бисмо жељели поправак. А и сама декламација мора се дотеривати напријед, мора се вјеџбати непрестано, ко жели уз брдо, кому се мисли вис. Трагично зборе-

ње не подноси, као никоје друго, једнолика падања и растења гласа; говор, ма и једрији, мора се прелијевати по потреби, а пе, на примјер, да се оштри на првој или другој словци, а на крају сваке ставке да се ломи и куњи неприродним клонутком. Знамо то сви, па за то си братски у памет и дозивљемо добру декламацију, јак огранак на стаблу глумачке вјештине.

Напокон се огласи у понедељак 31. јула последња представа, шилерова „Марија Стјартова“, жалосна игра у 5 чинова, неким преведена за новосадску позорницу. Узмемо ли горостасни преплет ове драме, те силно богатство шилерове маште, којим је напртао поједине значаје, свако ће од нас признати, да се хоће те како врсних сила за представу њену. Па као да нам хтедоше сузбити, уништити сваки и мајушни кар и приговорчић, што га досле где гдје позабиљежисмо, тако се нађоше у прекрасној слози глумице и глумци, носиоци главнијих одиста тешких улога, да је било — милиње мотрити им сваке хвале достојну умјетничку игру. Али није, не бијаше ваљда до сузбоја, већ као да се договорише, отештати нам скори дан расстанка, тако нас хтијаху занијети, узхитити вељим заносом умјетничке душе — за цијеле игре.

Ј. Маринковићка (Јелисавета) бјеше проучила до дна своју мучну задаћу, а рјешила ју је онако, како смо то од ње чути и виђети викли. Први пут прими на се Марију Стјартову К. Савићева, па ју предочи живим, племенитим чувством, а кад и кад узнесе нас у бајне висине џесникове крилатице- маште жарким узиламајем, те нигде не могосмо назријети Катице Савићеве, већ удивом позирајмо на чаробну слику Маре Стјартове. Сваки лик мученичкој душа њезине будијаше тронутљив покрет у нама, а милозбор овога јој пута танки, и црте лица бесједовите одјекиваху у нашој груди једрим кликом веље хвале. Вјерна јој пратилица Ана Кенедијева (Ј. Поповићева) сва бијаше на свом мјесту као

сваки пут. Телечки (Лестер) знајаше усколебати нам душу силним умљем духовите игре а говорењем му, особито при сукубу с Борлијем пред краљицом, па твор и збор у петом чину скоро да надкрили захтјев и најстрожијега суда. Слава ти Лазо Телечки! Недељковић (Мортимер) не штедијаше ни пажње, ни воље, да своју лијепу улогу достојно и рјеши, па за цијело да је данас задовољан он колико и ми. Зорић (Шрусбери) још боље утврди дојакошић глумачки свој глас помним приказивањем свога значаја, а и Суботић (Борли) не хтијаше заостати. До краја се изведоше похвалио и остале улоге, па тек касна, по све касна ноћ а санка злобна моћ могаше најпратахирити покојем блажена мука.

И тако нас ево плавцем на обали огледавши осамнаест оточића бујних и зелених сред велике струје умјетничкога народнога живота — осамнаест представа српске народне глумишне дружине обријепише нас крјепком надом у бољу будућност, засладив нам дане богатим ужитком, отворив нам срца за све што је лијепо и красно, разблажив душу нашу и узхитив чувство наше свесиљем красна умјећа.

Кад друге није, а ти путуј драга дружино, путуј широм српства здраво и весело! Казуј искушану, измучену роду, казуј му што је добро и лијепо, што зло и нелијепо, казуј му дане туге и невоље, казуј му дане славе и слободе, да разбере једно од другога, па покрочи стазом бољка и напретка свога!

Хвала ти, А. Хацићу, штовани прегаоче, хвала ти на мару, хвала ти на дару, којим нас обдари: твој ће ум, твоја ће рука благословно и на даље пословати на коприст, на дику свему југу. Чувао те Бог!

Хвала ти, красна кито умјетника! Хвала ти по сто пута што нас овако позабави, што нам толико намаче миљка и свакога ужитка. Сретно путуј и опет нам амо у рол доћи!

М..... ОВ.

Издаје управа српског народног позоришта.